

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 346 Кримінального кодексу України
щодо встановлення відповідальності за публічний заклик або публічне
підбурювання до насильства щодо державного чи громадського діяча, а
також посилення відповідальності за погрози або насильство щодо
державного чи громадського діяча»
(реєстр. № 14372 від 12.01.2026)***

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються правові підстави вдосконалення кримінальної відповідальності за погрози або вчинення насильства щодо державного чи громадського діяча в контексті пропозицій, передбачених у проекті Закону України (реєстр. № 14372 від 12.01.2026) (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності та кримінального законодавства, нормам міжнародно-правових актів, що передбачають відповідальність за погрози, заклики до насильства або напади на представників уряду чи політичних діячів.

За результатами дослідження виявлено ризики, які перешкоджатимуть реалізації законопроекту під час правозастосовної діяльності, досягненню проголошеної в ньому мети щодо посилення законодавчого захисту державних чи громадських діячів, їхніх близьких родичів від посягань на життя, здоров'я та майно, зокрема враховуючи сучасні умови відсічі збройній агресії росії.

***Ключові слова:** державний чи громадський діяч, погрози вбивством або заподіянням шкоди здоров'ю, публічні заклики або публічне підбурювання до насильства, умови воєнного стану, посилення кримінальної відповідальності.*

Вступ

На сьогодні відмічаються численні факти висловлення публічних закликів або публічних підбурювань щодо насильства, заподіяння шкоди здоров'ю, знищення майна державних чи громадських діячів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю. Непоодинокими є й випадки адресованих ним безпосередніх погроз вбивством або ліквідацією.

До того ж, кількість зазначених випадків постійно зростає. Для розповсюдження вказаних погроз та закликів переважно використовуються електронні засоби зв'язку, можливості мережі Інтернет, зокрема й соціальні мережі.

Особливої суспільної небезпеки такі діяння набувають в умовах відсічі збройній агресії росії, оскільки негативно впливають на авторитет держави та підривають довіру до державних інституцій. Своєю чергою, це призводить до дестабілізації соціально-політичної ситуації та зниження обороноздатності держави, її спроможності чинити ефективний опір внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Окрім того, зазначені діяння підпадають під дію положень низки міжнародних документів, ратифікованих Україною, які спрямовані на протидію

насильству та погрозам щодо політичних діячів, встановлюють загальні зобов'язання держав-учасниць щодо забезпечення захисту таких осіб.

Серед них насамперед такі, як Міжнародний пакт про громадянські та політичні права від 16.12.1996, Конвенція з прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950, Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів від 14.12.1973 (далі – Конвенція від 14.12.1973).

Так, стаття 2 Конвенції від 14.12.1973 встановлює зобов'язання держав-учасниць вживати належних заходів для запобігання будь-яким посяганням на особистість, свободу і гідність особи, яка користується міжнародним захистом, а також передбачати відповідні покарання за такі злочини з урахуванням їх тяжкого характеру¹.

Зазначена юрисдикція стосується: вбивства; викрадення та іншого нападу проти особистості чи свободи вказаної особи; загрози чи спроби будь-якого іншого нападу на таку особу; насильницького нападу на офіційне та житлове приміщення цієї особи, що може погрожувати її особистості чи свободі; будь-яких інших подібних посягань.

Водночас чинний кримінальний закон України наразі не передбачає відповідальності за публічні заклики або публічні підбурювання до вчинення щодо державних чи громадських діячів у зв'язку з їхньою професійною діяльністю вбивства, насильства, викрадення, позбавлення волі, заподіяння шкоди їхньому здоров'ю, знищення чи пошкодження їхнього майна, інших насильницьких дій. Це також стосується вчинення зазначених діянь із використанням новітніх інформаційних технологій, в умовах воєнного стану, із застосуванням вогнепальної зброї чи спеціальних засобів, повторно, групою осіб, за відсутності інших кваліфікуючих ознак названих діянь, що мають актуальне значення за сучасних обставин.

З огляду на викладене, з метою усунення зазначених прогалин і вдосконалення підстав щодо кримінальної відповідальності за перелічені вище діяння підготовлено досліджуваний законопроект.

Основна частина

У законопроекті досягнення зазначеної мети пропонується реалізувати шляхом внесення відповідних змін до статті 346 «Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча» Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Зокрема, зазначену норму пропонується доповнити, запровадивши відповідальність за такі дії, як «публічний заклик або публічне підбурювання» до вчинення щодо державного чи громадського діяча, а також щодо їх близьких родичів «вбивства, насильства, викрадення, позбавлення волі, заподіяння шкоди їхньому здоров'ю або знищення чи пошкодження їхнього майна».

Крім того, пропонується встановити відповідальність за передбачені в цій статті дії, якщо вони «вчинені в умовах воєнного стану, або повторно, або

¹ Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів від 14.12.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text

групою осіб, або із застосуванням вогнепальної зброї, вибухових речовин чи спеціально виготовлених засобів, або з мотивів політичної ненависті чи ворожнечі, або із використанням інформаційних технологій з метою масового поширення погроз чи підбурюючих матеріалів».

За результатами проведеного дослідження, враховуючи викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне відзначити таке.

Вбачається, що пропоноване доповнення частини першої статті 346 КК України положенням про те, що передбачені в ній погрози вбивством та вчиненням інших дій стосовно державного чи громадського діяча можуть бути «висловлені будь-яким способом – усно, письмово, жестами, з використанням засобів зв'язку, у тому числі через мережу Інтернет або інші електронні комунікації, у тому числі шляхом демонстрації зброї, зображень чи відеоматеріалів, що містять погрозу» не узгоджуються з правилами законодавчої техніки щодо системності, логічної послідовності та ясності викладення норми права.

Зазначене формулювання має громіздку структуру, перелічені в ньому дії викладено без урахування того, що вони є різними за своїм змістом та значенням. До того ж, у контексті об'єктивної сторони названого діяння такий перелік не є вичерпним та в будь-якому випадку залишається неповним. У зв'язку з цим, доречно загалом зазначити в диспозиції частини першої статті 346 КК України, що передбачені в ній погрози «можуть бути висловлені у будь-який спосіб».

Встановлення відповідальності за «публічний заклик або публічне підбурювання невизначеного кола осіб» до вчинення вбивства та інших насильницьких дій щодо державного чи громадського діяча та їх близьких родичів також запропоновано без урахування різного значення цих термінів. У законопроекті відсутні визначення названих діянь та їх відповідне розмежування.

Водночас «заклик» – це передусім звернення, прохання або вимога, спрямовані до когось, зокрема до невизначеного кола осіб, з метою спонукати їх до певних дій або вчинків.

На відміну від заклику, «підбурювання» не може стосуватися «невизначеного кола осіб». Воно охоплює такі дії, як умовляння, підкуп, погрози, обіцянки, примус, спрямовані до певної конкретної особи з метою схилити її до вчинення злочинів та інших протиправних дій.

Законопроектом залишено поза увагою, що «підбурювання» є однією з окремих форм співучасті у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною четвертою статті 27 КК України. Згідно з нею «підбурювачем є особа, яка умовлянням, підкупом, погрозою, примусом або іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення кримінального правопорушення». Тому в разі необхідності відповідні дії особи можуть бути додатково кваліфіковані за частиною четвертою статті 27 КК України й не потребують внесення з цією метою доповнень до диспозиції статті 346 КК України.

Аналогічним чином не відповідає вимогам спорідненості та логічної послідовності викладення норми права запропонована законопроектом редакція

частини п'ятої статті 346 КК України. Передбачені в ній кваліфікуючі ознаки кримінального правопорушення («в умовах воєнного стану, або повторно, або групою осіб, або із застосуванням вогнепальної зброї, вибухових речовин чи спеціально виготовлених засобів, або з мотивів політичної ненависті чи ворожнечі, або із використанням інформаційних технологій з метою масового поширення погроз чи підбурюючих матеріалів») за своїм змістом, об'єктивними характеристиками та спрямованістю є різними й не узгоджуються між собою.

Так, передбачені в цій частині «мотиви політичної ненависті чи ворожнечі», на відміну від інших дій та обставин, стосуються виключно суб'єктивної сторони вчинення злочину. Як наслідок, вказані кваліфікуючі ознаки мають бути викладені в окремих частинах зазначеної статті.

Отже, вищезначені пропозиції законопроекту не повною мірою відповідають встановленим статтею 34 Закону України «Про правотворчу діяльність» вимогам щодо правової визначеності, повноти та системності змісту нормативно-правового акта, взаємоузгодженості його окремих положень. У подальшому це може ускладнити належну реалізацію законопроекту під час правозастосовної діяльності та досягнення проголошеної в ньому мети щодо вдосконалення кримінальної відповідальності за погрози або насильство щодо державного чи громадського діяча.

Висновки

Попри актуальне значення досліджуваного законопроекту, окремі його положення містять певні ризики, у зв'язку з чим не узгоджуються з усталеними вимогами законодавчої техніки щодо правової визначеності, повноти та системності змісту нормативно-правового акта. У подальшому такі ризики можуть перешкодити належній реалізації та досягненню мети законопроекту, внаслідок чого відповідні положення підлягають корегуванню.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*